

РЕЦЕНЗІЇ ТА АНОТАЦІЇ

РЕЦЕНЗІЯ

на монографію

Патен Ірини Михайлівни

"Фраземи зі значенням руху: семантико-ідеографічний та лінгвокультурологічний підхід (на матеріалі української, російської, польської та англійської мов)". – Дрогобич: Посвіт, 2013. – 120 с.

Монографія І. М. Патен присвячена комплексному дослідженню структурно-семантичних, концептуальних, лінгвокультурологічних та ідеографічних аспектів фразем на позначення концептосфери руху в чотирьох мовах – українській, російській, польській та англійській.

Актуальність досліджуваної Патен І. М. теми не викликає сумнівів, адже нові тенденції на сучасному етапі розвитку зіставної етнофразеології характеризуються вивченням мовної картини світу у лінгвокультурологічному аспекті. Саме такий ракурс дослідження уможливує визначення універсальних та ттоспецифічних формально-семантичних рис різномовних фразеологій на позначення концептосфери руху в чотирьох мовах (української, російської, польської та англійської). Крім того актуальність рецензованої монографії зумовлена антропоцентричним спрямуванням сучасних лінгвістичних досліджень на вивчення структурно-семантичної, семіотичної та концептуальної організації фразеотематичного поля руху в обстежуваних мовах.

Урахувавши реалії сучасної парадигми фразеологічної ідеографії авторка ґрунтовно і повно розкриває сутність понять "фразеотематична (семантична) група", "ідеограма", цілком коректно здійснює семантичну класифікацію фразеотематичних груп за **онтологічною** (рух у просторі: лінійний, нелінійний, по колу), **просторовою** (концептосфера дороги, шляху і перешкод на шляху; непрямий рух), **антропоморфною** (рух, зв'язаний з функціями певних частин тіла людини), **символічною** (символіка тварин, назви частин тіла тварин чи символічна функція предметів, артефактів), **фізично-антропо-морфною і прагмасемантичною** (образно-характеризуючі номени, метафорично перенесені на людину, риси характеру, зріст, вигляд, вік) ознаками.

Авторкою також встановлено провідні механізми фразеологічної деривації – процеси інтеграції, диференціації, переорієнтації, переосмислення, трансформації паремій, вільних сполук і перифраз у художньому, побутовому, рекламному мовленні та кінофільмах.

Наукова новизна одержаних результатів полягає в тому що у роботі здійснено комплексний контрактивний аналіз фразеотематичної групи зі значенням руху як культурних практик і форм суспільної свідомості що дозволило здійснити їх порівняльно-зіставний аналіз у системі стосунків: людина – мова – культура; визначено ключові засади структурно-семантичного та ідеографічного моделювання фразеологічних одиниць за допомогою сучасних лінгвокультурологічних підходів. У цій науковій праці переконливо доведено, що формування фразеологічного складу зі значенням пересування визначається як рисами національного менталітету, так і особливостями соціального, політичного, історичного, культурного, науково-технічного розвитку того чи іншого соціуму (с. 5). Крім того, авторка вперше виокремлює дев'ять фразеотематичних груп номінативних одиниць з компонентом руху в чотирьох мовах

з огляду на інтенсивність, способи його перебігу, рух до об'єкта, переміщення по колу і зворотньому напрямку тощо (стор. 9–14) та на основі сформульованих критеріїв (онтологічного, просторового, антропоморфного та прагматичного) сформовано корпус фразеологічних одиниць, що об'єктивують концептосферу руху, визначає ключові засади їхнього структурно-семантичного та ідеографічного моделювання за допомогою сучасних лінгвокультурологічних підходів. **Теоретичне значення** такого наукового доробку є безсумнівним.

Авторка аргументує введення до наукового обігу низки нових понять, серед яких "ідеограма", "фразеотематична група", "культурна конотація", "рух", що дозволило поєднати розрізнене гуманітарне знання у теоретико-методологічному інструментарії мовознавчого дослідження, розширити його понятійно-термінологічний апарат.

Обґрунтованість і достовірність основних положень рецензованої праці забезпечено коректним застосуванням методів і прийомів аналізу, за допомогою яких опрацьовано належний обсяг емпіричного матеріалу.

Можливість використання основних положень монографії при викладанні низки лінгвістичних дисциплін та спецкурсів, зокрема з проблем контрастивної фразеології, зіставної типології, лінгвокультурології, етнолінгвістики, теорії міжкультурної комунікації, зумовлює **практичну цінність** роботи.

Усі узагальнення, зроблені дисертанткою, підкріплені достатнім фактичним та дослідницьким матеріалом; загальні висновки сформульовано чітко та переконливо.

Зміст книги достатньою мірою, на мій погляд, відбиває структуру монографії, обґрунтовує розподіл матеріалу за тематичними підрозділами. Логічна побудова монографії, достовірність отриманих результатів, які можуть стати підґрунтям для подальшого вивчення фразем з ідеєю руху та інших фразеотематичних груп, наукова виваженість у викладенні матеріалу заслуговують позитивної оцінки.

Проте, як і будь-яке ґрунтовне дослідження, робота І.М. Патен не позбавлена певних вразливих місць: на мою думку, варто було б детальніше зупинитися на спільних і відмінних рисах досліджуваних мов та обґрунтувати чим вони пояснюються.

Загалом аналізована праця Фраземи зі значенням руху: семантико-ідеографічний та лінгвокультурологічний підхід (на матеріалі української, російської, польської та англійської мов)" піднімає проблему надзвичайно важливу для ідеографічної етнофразеології, пареміології та когнітивної лінгвістики, концептології в цілому і її лінгвокультурного напрямку зокрема. Вважаю, що основні результати викладеного у монографії дослідження, дають підстави для висновку про своєчасний і, безперечно, вагомий внесок І.М. Патен у розвиток когнітивної семантики та прагмалінгвістики. Праця буде цікавою не лише лінгвістам, але й усім, хто цікавиться питаннями мови, культури, теорії комунікації. Викладене вище дозволяє рекомендувати монографію І.М. Патен до друку.

Бабелюк О. А.,

доктор філологічних наук, професор,
професор кафедри германських мов і
перекладознавства

Інституту іноземних мов
Дрогобицького державного педагогічного
університету імені Івана Франка